

Om de gamle Degne^{*}).

Ved S. C. Sortfeldt.

KARBY-HVIDBJERG-REDSTED¹) (fortsat fra Aarbog 1927)

7. *Niels Krog*. Degn 1781-99(?). Om denne mærkelige Mands Ungdom og om hans første Virksomhed som Degn kan der ikke siges ret meget. Det er først hen imod Slutningen af hans Liv, at han bliver en meget omtalt Mand. I Retsprotokollerne fylder hans Sag mange tætskrevne Sider. Niels Krogh var født i Nykøbing M. ²/₉ 1741, Søn af Købmand Niels Nielsen Krogh og Hustru Anna Nielsdatter Riiber. Han blev sat i Aalborg Latinskole nederst i øverste Lektie d. ⁹/₇ 1757 af Mag. Ossendrup, som havde informeret ham i hans Alders 16de Aar med en meget god Fremgang, som han i halvanden Aars Tid havde gjort. Magister Ossendrup skriver om ham: ”Med en god Samvittighed kan jeg bevidne, at denne Discipel, navnlig Niels Krogh, som jeg har informeret, har et stort Nemme og har vist særdeles Flittighed i sine Studeringer, hvilket kan ses af den Fremgang, han har gjort i halvanden Aars Tid.”

To andre Mænd giver ham ved samme Lejlighed følgende Vidnesbyrd:

”Denne Discipel Niels Krogh er os nogenledes bekendt, og af den profect, som ovenfor er meldt. Og da vi endog for at give denne Attest nøje haver erkyndiget os om hans Art og Beskaffenhed, saa kan vi med god Samvittighed bevidne, at vi have befundet ham at have et stort Nemme og fremfor andre til Studeringer bekvemme Naturens Gaver.”

Han blev dog først Student 1759 under Navnet Nicolaus Nicolai Krog. Niels Krogh blev ikke Præst, hvad der vel nok har været hans Hensigt. Faderen var død, og saa har hans Moder maaske ikke haft Raad til at lade ham fortsætte sine Studeringer.

1779 er han Skoleholder i Nibe og gift. Hans Hustru hed *Maren*. 1779 fødtes en Søn *Niels Christian* og 1781 *Børge Christian*. 1781 blev Krog Degn i Karby, og 1783 fødtes en Søn *Lorents Christian*, 1785 en Datter *Anna Helvig* og 1786 *Helvig Lene*.

1792 bliver han tiltalt for Ondskab og Forvildelse i Hjernen og for Drikfældighed. Han havde røget Tobak under Gudstjenesten og sovet, naar han skulde synge i Kirken. Han har mødt beruset ved forskellige Lejligheder og sværget og bandet saa fælt, at det har voldt stor Forargelse i Menigheden. Han har ogsaa brugt adskillige daarlige og forargerlige Tillysninger ved Kirken, saasom at han vilde være Fiskal, han vilde købe

Pigernes Haar med flere uanstændige og anstødelige Udtryk, ham selv til Skændsel og Menigheden til Forargelse. En Mand fra Karby skriver om Degnen: Han tilsagde mig at oplæse paa alle trede Kirkestævner uden for Kirkedøren, om nogen af Pigerne havde noget Hovedhaar at slippe, som var fri for Nider (Luseæg) og vilde komme til ham dermed, da vilde han betale det udi grov klingende Mønt Curant med Haands haarde Underskrift. Ved Ligbegængelse har han medbragt til Oplæsning nogle saakaldte Testamenter, der har været saaledes affattede, at Menigheden ved sammes Oplæsning er bristet i Latter, hvorved der er ytret Foragt og Forargelse. En Søndag, da Krog gik til Kirke, skal han have sagt: ”Guds Ord kærer jeg mig Fanden om uden om Søndagen, da jeg nødes dertil”. Ved en Trolovelse var han saa fuld, at han slog i Bordet for Præsten, og han sagde ved samme Lejlighed, at han regnede hverken Bispen eller Provsten. Sognepræsten Brøchner kalder han for Bispens Postrytter og ligner Provst Jansen²) ved ”Bileams Asen”.

Han havde indtrængt sig i en Mands Hus i Karby og uden Aarsag eller Anledning overfaldet Manden med Hug og Slag. Præsten maatte engang standse i sin Prædiken og sagde: ”Gud bevar os, Børn, hvad er det for en Røg, som kommer ind i Kirken?”, hvortil Menigheden svarede: ”Det er Degnen, som staar og røger af sin Pibe”.

Det var mange og svære Anklager, der blev rettet mod Degnen, men umuligt er det ikke, at Anklagerne kan være i høj Grad overdrevne, for det varede længe, inden man fik ham dømt fra Embedet, og saa er det endda ikke helt sikkert, at han virkelig blev afskediget.

Amtmand Hauch i Thisted tager straks særdeles haandfast paa Sagen og udtaler sin Forundring over, at ”denne Person under sin ytrede Hjerneforvildelse og Ondskab har haft saa langt Løb og ikke forlængst som en værdig Kandidat er bleven befordret til Tugthuset.”

Saa hvast tager den gejstlige Ret nu ikke paa Sagen. Man faar Indtryk af, at Degnens værste Forseelse var den, at han ikke har været ærbødig og underdanig nok overfor sine foresatte, og det var i hine Dage en stor og næsten utilgivelig Forbrydelse. Alt det andet kunde sagtens ordnes,

^{*})Med dette Afsnit slutter Efterretningerne om de gamle Degne, og Thisted Amt har nu en fuldstændig Degnehistorie, der foruden til Skolevæsenets og den almindelige Kulturhistorie ogsaa indeholder mange Bidrag til Egnens Personalhistorie. Den

¹ Degnen Nr. 6 Christian Fransen Venster døde 2. Marts 1781, 63 Aar gl.

² Senere Biskop i Aalborg.

øvrige Del af Degnehistorien findes i følgende Aarbøger: Hundborg Herred 1909 og 1910, Hillerslev H. 1911, 1912 og 1913, Vester Han H. 1914, Hassing H. 1915 og 1918, Refs H. 1918, Morsø Nørre H. 1925, 1926 og 1927, Morsø Søndre H. 1927 og 1928.

men Insubordinationen var næsten som en af de syv Dødssynder.

Saa skrev Degnen et mægtigt Brev til Biskoppen og bebrejdede denne i stærke Udtryk, hvad der var sket i Sagen. Brevet lød med enkelte Forkortelser saaledes:

”Højærværdige Hr. Biskop Studsgaard!

Tvært imod min Villie og Tanker fra gamle Tider af nødes nu min Pen at blive en Braad til at stinge en Samvittighed, der burde være øm og følsom, især over en ærlig Mands Ruin, Ære og Velfærds Spilde. Jeg har fra forud Tid seks faderlige Breve fra Deres Højærv.; den Gang tog De en sand Del i min Fortræd med Nibe Præst og blev siden en Befordrer for mig til et mere nærsomt Levebrød. Jeg har i Hjertet og i Gerningen haft den allerstørste Højagtelse for Deres Højærv. og i mit Sind ofret min allerskyldigste Taksigelse til Deres Højærv. med de varmeste Bønner og ønsker over Deres og Families høje Vel og Velgaaende, men jeg er færdig at holde min Tak tilbage og anraabe Himlen, at disse mine Bønner maatte komme tomme tilbage; thi hvad godt er der i det at gøre en ærlig ærekær skønt fattig Mand lykkelig og saa formedelst andres Klafferi samt en lunkne Præsts³) lunkne Attest og en ærgerrig og stolt Provstes⁴) Tilskyndelse blot tror deres løgnagtige Relationer gør ham siden højst ulykkelig, udraabende og udskrigende ham som den, der ikke var Brød værd enten for sig eller sine allermindst i den hellige geistlige Stand, hvor man, naar man vil gøre ondt, vil have lutter Aander, idel Engle, og det er især passende paa mig som Degn, der er forfulgt af Verdens Bagtalelse og i Kristi Korsets Skole oplært (?), hvor hedder: Dies veniam corvis nexas cinsura Columbas dvs.: De sorte Aander eller Helvedes Rovfugle lader man fare, men den uskyldige Due snapper man ved mindste Lejlighed efter. Man har heller ikke brugt, hvilket ikke har gjort sig nødvendig, de befalede gradis admontsonis, men hellere hemmelig har stjalet sig paa en Mand, der efter Stævnamalets ganske Indhold i et og alt er uskyldig, plagede det høje Cancelli med alvorlige Bønkaldelser om min Suspension i det ganske; thi det var Deres Højærværdigheds ramme Alvor i Faveur af Hr. Provst Jansen og Hr. Brøchner at sætte Kniven paa Struben . . . ”.

Senere i samme Skrivelse til Biskoppen:

”Gaar Naturens Lys bort fra eder til Bestandighed, og I er uforsonlig og . . . I skal dø i eders Synder med samt eders Veltalenhed, Hebraisk og Græsk Sprogs Kyndighed, der slet ikke kan redde eder paa Herrens vældige Dag . . . ”.

Og til sidst skriver Degnen:

”Jeg har løbet fra min Undermand, standset ved mine Ligemænd og kæmpet med mine Overmænd - men Deres Højærværdighed ikke saa - De trætter med en Orm, der aldrig har syndet forsættelig imod Majestættens Lov; vel har jeg Menneskelighedens Fejler, og jeg kender dem med Blusel, men det er en Sag, som den eneste Forsoner kan og vil decidere udi og det i Naade, og derpaa har jeg hans Haand, der er ophøjet ved Faderens Side, og hans Mund, der taler trøstigt til os paa Jorden til Forsikring. Jeg har 5 eller 6 sorte eller slemme Vidner, der har forbundet vedkommendes Øjne, men jeg har maaske 5 a 6 Hundrede gode Vidner baade i og uden Sognet, som ikke kan

sige mig andet paa end godt. Min allernaadigste Herre og Konge har været saa naadig og givet mig Beneficium, hvad bliver da dette til med Deres Højærværdighed, naar han har angivet mig for Majestæten for en hjerneforvildet, excessiv liderlig, onskabsfuld, ufredelig, brevibus, uduelig og udygtig til et Degneembede.

Jeg holder mig til Dem, min Herre, tro længe nok Løgn, de sorte og side Kjoler kan bedst skjule Skalken; jeg vilde maaske, vel om mulig engang i Sommer tale med Deres Højærværdighed og end videre derfra til København, men Rejsepengene er borte, og jeg er ubetroet, og alt dette har Bispen Skyld i; thi deres Højærværdighed er min Skademand. Kan De vide og rejse 10 Rdl. til Rejsepenge, gør De mig en Tjeneste. Jeg har for 14 Dage siden søgt om allernaadigste Suspensions Ophævelse, og jeg haaber allernaadigst Bønhørelse.

⁷/₁₁ 1793. Underdanigst Niels Krog.

Niels Krog blev saa ved en Provsterets Dom af ¹⁹/₆ 1794 dømt fra sit Embede.

Hans Defensor vilde under Sagen fastslaa, at Krog lider af Hjerneforvildelse, hvilket Krog selv benægter og forlanger 200 Rdl. af Provst Schade for Tort og Skade. Sagen gik saa til Landemoderetten, og Kirurgen for Mors blev sendt til Karby for at undersøge Krogs mentale Tilstand, men Krog var ikke hjemme, da Kirurgen var i Karby, og Kirurgen forlangte 1 Rdl. for sin Rejse, hvad der vel heller ikke kunde kaldes urimeligt.

Der gik nu næsten halvtredie Aar, inden Landemoderetten blev færdig med sine Overvejelser, og da Dommen endelig Faldt den 12. Oktober 1796, lød den paa, at Provstedommen burde ved Magt at stande, og Krog miste sit Embede. Ved sit Forhold og sin Trodsighed mod sin foresatte Biskop havde han gjort sig uværdig til sit gejstlige Embede, men paa Grund af sin Fattigdom og sine uforsørgede Børn skal han nyde 50 Rdl. aarlig af Embedet, saalænge han lever, dog med det Vilkaar, at han opfører sig skikkeligt og uden Forargelse, thi i andet Fald indstilles, at hans Hustru og Børn for sig alene maa nyde Afgiften.

Processens Omkostninger ophæves.

Biskoppen vil ikke underskrive Dommen, fordi Krog er under Sagen tillige actioneret for en til Biskoppen indleveret forhaanende Skrivelse.

Det ser dog ikke ud til, at Dommen blev eksekveret. Der nævnes først en anden Degn i Karby efter Krogs Død 1799. ³/₄ 1799 erklærer Provst Schade i Anledning af den suspendede Degn Krogs Ansøgning til Kongen om Pension af Degnekaldet: At Supplicanten er gammel, skrøbelig og brødløs med en svagelig Kone og har Børn, som endnu ikke kunne ernære sig selv, bevidnes allerunderdanigst. Krog blev begravet den 24. Oktober og var da 59 Aar gammel.

Hustruen Maren Krogs af Torp i Karby døde 1811, 70 Aar gl.

8. *Stefan Stefansen Møller*. Degn 1800-15.

Hans anden Hustru hed *Dorthe Marie Beyer* - 1801. 1802 havde de en Søn, *Ole Bay*, død 1805,

³ Præsten L. L. P. Brøchner i Karby.

⁴ Provst Rasmus Jansen i Nykiøbing, senere Biskop i Aalborg.

1803 en Søn, *Hans Chr.*, død 1804, og 1810 en Datter, *Karen Margrete*.

I Indberetningen 1800 staar der, at Degnen er 37 Aar gl.; han er ikke Seminarist, men er desuagtet en ganske duelig Skoleholder. Skolehuset er paa denne Tid meget ringe.

1815 søgte Møller sin Afsked som Degn og var saa indtil sin Død ^{17/12} 1827 Husmand i Karby. Ifølge Kirkebogen blev han 66 Aar gl. og skulde saa være født 1761, men efter Indberetningen 1800 skulde hans Fødselsaar være 1763; han var derfor kun 64 Aar, da han døde.

5. VEJERSLEV-BLIDSTRUP.

Kirkebogen er fra 1744. Degneboligen laa i Vejerslev. 1744 er Boligen meget slet, kun 5 Fag, hvori en Stue, Køkken og Bryggers.

1555 de sædvanlige Degneindtægter 2 Skp Byg af hver Mand; 1571 Løbedegn, som faar 5 Tdr. Korn og 2 Lam.

1690 er Indtægten 3 Tdr. Byg, 1 Td. Rug foruden de sædvanlige Indkomster, der her synes at være meget smaa.

1744 er Indkomsten saaledes: Offer 9 Rdl., Rug 4 Tdr., Byg 4½ Td., 1 Lspd. Ost, 2 Lspd. Brød, Accidenser 1 Rdl.

1768 er Indtægten kun 20 Rdl. 2 Mk., derfra gaar 5 Rdl. 4 Mk. i Skatter og Afgifter.

1. *Mogens Iversen Holst*. Degn 1688-1737.

Sandsynligvis Søn af Præsten Iver Pedersen Holst af Vejerslev. En Broder til Degnen var Præst i Vejerslev 1675-1703, derefter i Sejerslev til 1716.

Ifølge Skiftet efter Degnen, der døde 15. Juli 1737, var han gift med *Sidsel Pedersdatter* og havde 3 Børn: Sønnen *Peder Mogensen*, der ved Faderens Død var 39 Aar gl., Datteren *Else Mogensdatter*, der var død 1734 og havde været gift med Ole Sørensen af Legind i Thy, med hvem hun havde 6 Børn: *Maren*, 13 Aar, *Dorthe Malene* 12 Aar, *Søren*, 11 Aar, *Marie*, 9 Aar, *Jens*, 5 Aar, og *Mogens*, 4 Aar, og endelig Datteren *Maren*, der da var 31 Aar gl. og som 1757 blev gift med Degnen Jørgen Mygind i Sejerslev. Der var 86 Rdl. til Deling mellem Enken og Børnene.

2. *Jacob Pedersen Loft*. Degn 1737-40.

Om ham, der var Studiosus, hedder det i Indberetningen 1739, at han opfører sig meget gudelig og kristelig, og Præsten har det Haab, at han kan undervise Ungdommen til Opbyggelse. Han blev saa gift med Degnen Ole Krogs Datter *Maren* i Sejerslev (se der) og blev Medhjælper hos Ole Krog. Loft havde faaet Løfte paa Degneembedet i Sejerslev efter den gamle Degns

Død, og derfor rejste han fra Vejerslev ca. 1740, men han døde faa Aar efter.

3. *Jørgen Laursen Morsing*. Degn 1740-55.

Han var først Degn i Outrup 1719-40 (se der) og kom saa til Vejerslev, hvor han levede til 1755 og blev begravet den 13. Februar, 75 Aar gl. Hans Hustru hed *Anne Elisabeth*. En Søn, *Laurs Sørensen*, 28 Aar, nævnes i Skiftet, og 2 Døtre, hvoraf den ene var død og havde været gift med Degnen Anders Graversen i Ørding.

4. *Rasmus Mørk*. Degn 1755-97.

1759 skriver Biskoppen om denne Degn, at han læser flittig for Børnene og er ustraffelig i sit Degneembede, men en Kvinde, Charlotte Jensdatter, skylder ham for at have levet i Utugt med hende, hvilket han nægter. Samme Kvinde beskylder en Soldat Peder Hald for samme Synd. Præsten lovede at stræbe efter at faa Sandheden at vide.

1765 holdt Biskoppen atter Visitats i Vejerslev, og ved denne Lejlighed hedder det at "Degnen Rasmus Mørk har været forfalden til Drukkenskab og levet uforligelig med sin Hustru. Der er givet ham Tid til at rette og forbedre sig. Sker dette ikke, saa kan han ej blive ved sit Degneembede." Han maa vel saa have forbedret sig, for han blev ved Degneembedet indtil sin Død, der indtraf den 18. Decbr. 1797; han blev 72 Aar gl. Hustruen, som Degnen ikke kunde forliges med, hed *Maren Johansdatter Holm*; hun døde 1811, 82½ Aar gl. Deres eneste Datter *Mariane Mørk* var gift med Niels Jensen af Heltborg i Thy.

5. *Chr. Henrik Fogh*. Degn 1798-1818.

Han havde været Skoleholder i Ejerslev og var der 1796 bleven gift med en Datter af Præsten Niels Nysom i Flade. Hun hed *Elisabeth Anna Katrine Nysom* og var Præstens eneste Barn.

1796 havde de en Søn, *Saxo Ascanius*, som døde 1803.

I Præstens Indberetning 1800 staar der om Degnen, at "han er en meget duelig Skoleholder i det, han ved". Christian Henrik Fogh døde ^{6/8} 1818, kun 54 Aar gl.

6. LIØRSLEV-ØRDING.

Kirkebøgerne begynder 1688, men den ældste er meget lidt bevendt. I Aarbogen for Mors 1921 findes en interessant Artikel om de ældste Degne i dette Pastorat.

Degnen har boet i Ørding.

1555 fik Degnen 4 Album⁵) af hver Mand i Sognene. 1571 Løbedegn fra Nykjøbing Skole; hans Indkomst var 4 Tdr. Korn og 4 Lam. 1690 klages over Indkomsten, Bønderne vil selv bestemme, hvor meget de vil give, og det bliver kun ganske lidt. Af Højris hver Højtid 2 Mk. Degnen er tillagt Bolig i Ørding Sogn. Denne Bolig er til Degneembedet og til at holde Skole udi for Ungdommen beskikket. Bygningen er ganske liden og forfalden, bestaaende af et gammelt Ralingshus og en liden Lade med et Fæhus. 1744 er Boligen 12 Fag, ligger i Ørding ved Kirken. Der er en Stue 3 Fag, Køkken og Bryggers 4 Fag, et Kammer 1 Fag, Lade og Lo 4 Fag; til Huset er bygget en liden Kvist, hvori kan staa 1 Ko, 10 Faar.

Degneboligen ermiddelmaadig, Skolestuen god, ny og forsvarlig.

Embedets Indtægt: 8 Tdr. Rug, 3 Tdr. Byg, ½ Td. Havre, 2 Lspd. Ost, 6 Lspd. Brød, Offer 21 Sldr., Accidenser 0-4 Rdl.

1768 er Kornet ansat til 19 Rdl., Offer 12 Rdl., Paaske- og St. Hansrente 2 Rdl., uvist Offer 2 Rdl., Skoleløn 4 Rdl., i alt 39 Rdl.

Om Degnene foreligger der ikke ret mange Oplysninger. Efter Aarbogen for Mors 1921 skal den første Sædedegn, *Peder Andersen*, have trukket sig tilbage straks efter at han var kaldet.

1. *Chr. Christensen (Saal)*. Degn 1688-90. (Se Th. A. Aarb. 1912, pag. 22.)

Denne Mand har kun været Degn her i et Par Aar. Det er sikkert ham, som blev Degn i Nors, hvor han døde 1726.

2. *Bendix Nielsen*. Degn 1691-99.

Han var ca. 57 Aar, da han blev Degn i Ørding. Hans Kone maa have været yngre, thi 1694 havde de en Søn *Søren* til Daaben. Der nævnes i de følgende Aar flere Børn.

Den 6te Decbr. 1699 druknede Degnen ved Aarbæk Mølle, 65 Aar gl.

3. *Chr. Pedersen Hald*. Degn 1699-1726.

I Morsø Aarbogen fortælles der om en Strid, som Hald havde med sin Sognepræst, der blandt andet forlanger, at Degnen to Gange om Ugen skal gaa til Liørslev Præstegaard og spørge Præsten om denne vil ham noget. Ved en Oftring i Kirken kastede Præstekonen en Skilling op i Ansigtet paa Degnen. Præsten forlangte ogsaa, at Degnen skulde gaa fra Ørding til Liørslev blot for at lukke Kirkedøren op for Præsten. Naar Præstekonen blev rasende truede hun med at rykke Skægget af Degnen. Degnens Datter *Mette* nævnes 1709. Degnen døde 1726, 79 (?) Aar gammel.

4. *Anders Jakobsen Grauersen*. Degn 1726-60. 1739 meddeles det, at Degnen *Anders Grauersen* er Student og opfører sig kristssommelig, saa han nok er bekvem til Skolehold, som han allerede tilforn med Frugt har udvist.

1759 skriver Biskoppen om ham:

Degnen *Anders Grauersen* har været til Drik hengiven, men er nu ordentlig.

Om hans Familjeforhold vides kun, at hans Fader boede i Salling.

Han døde formentlig 1760.

5. *Jens Christensen Aggerholm*. Degn 1760-90. (Se Th. A. Aarbog 1918 pag. 76)⁶).

1800 er *Jens Aggerholm* en gammel Mand; han er 70 Aar og har i 48 Aar forrettet Embede som Degn. For 10 Aar siden blev hans Søn *Mads Aggerholm* ham adjungeret til Successor. Han er ikke Seminarist, men dog en meget duelig Mand. Hans utrættelige Flid forenet med heldige Gaver til at undervise Ungdommen kan ikke andet end roses.

Om ham kan tilføjes følgende Oplysninger:

Hans Hustru *Mette Katrine Knudsgaard* døde den 11. Februar 1806. Der nævnes 5 Børn, nemlig Sønnen *Mads*, der var Degn i Ørding efter Faderen, Datteren *Mette Rostock*, gift med Poul Skrædder i Lødderup, Datteren *Rebekka Kirstine*, gift med Gmd. Niels Huusted i Ørding, Datteren *Mette Johanne* var hjemme og ugift, og Sønnesøn *Christen*, der var død i Aarhus og havde efterladt sig 6 umyndige Børn.

Gælden oversteg Formuen.

6. *Mads Aggerholm*. Søn af foregaaende, i 10 Aar Medhjælper hos Faderen. Det ser ud til, at han har boet i Lødderup en Tid, her er en Søn og maaske flere af Børnene født. I Kjærborg Huset ved Fredsø i Lødderup døde ogsaa hans første Hustru *Karen Pedersdatter* den 30. Juli 1799. Hun efterlod sig 6 Børn, nemlig *Jens* 16 Aar, *Knud* 11 Aar, *Peder* 4 Aar, *Mette Katrine* 13 Aar, *Sidsel* 9 Aar og *Mette Kirstine* 7 Aar.

Mads Aggerholm giftede sig igen, og hans anden Hustru hed *Anna Jensdatter*. Han døde ¹⁵/₄ 1828, 68 Aar gl.

7. ØSTER- OG VESTER-ASSELS.

Kirkebogen er fra 1644 og indeholder en Del Oplysninger om Degnene. Degnen boede i V. Assels. 1555 fik han 2 Skp. Byg. og 2 Alb. af hver Mand. 1571 er her Løbedegn, som fik 8 Tdr. Byg, 3½ Mk. og 4 Lam aarlig. 1690 er Tienden 5 Tdr. 2

⁵ 1 Daler = 3 Mk., 1 Mk. = 16 Sk., 1 Sk. = 6 Album (Hvid).

⁶ Biskoppen skriver 1765: Degnen *Jens Aggerholm* er eksemplarisk Mand i hans Degne- og Skole-Embede. Han bor i Annekset og læser til stor Velsignelse for begge Menigheders Ungdom.

Skp. Byg. Heraf Pension til Nykøbing Skole 3 Tdr. De øvrige Indtægter smaa. Degnebolig har der ikke været, men nu ser det ud til, at Degnen faar noget af en øde Gaard tillagt. 1744 er her ingen Degnebolig, men Degnen har fæstet en Gaard (3 Tdr. 4 Skp. 2 Fdk. Hartk.) tæt ved Kirken. Tienden er 10 Tdr. Byg, Offer 5-6 Rdl., det øvrige kun 1 Rdl. aarlig.

1768 er Embedet sat til 36 Rdl. 5 Mk., derfra gaar 6 Rdl. 5 Mk. i Skat.

1. *Christen Andersen*. Degn 1688-1708.

Denne Degn var gift, men hans Hustrus Navn kendes ikke. 1696 fødtes i Ægteskabet en Søn *Anders*, som døde 1699, en Søn *Peder*, født 1698, en Søn *Anders*, født 1701, 1702 Tvillinger, som døde, og 1704 en Datter *Johanne*.

Degnen døde som Enkemand 1708, 42 Aar gl. Han var fattig. Paa Fæstegaarden havde han en Kreaturbesætning af 5 Heste 2 Køer, 1 Kvie, 4 Stude, 5 Faar, 1 Vædder, 3 Lam og 1 Sosvin. Hans Bogsamling bestod af følgende Bøger: Livsens Kilde, Planetbogen, 1 skreven Regnebog, og saa hænger der tre Papirstavler paa Væggene. Nogle af Beboerne i Sognet tog Børnene, da Degnen var død.

2. *Anders Christensen*. Degn 1708-52.

Var sandsynligvis Degn i Snedsted 1704-08 og kom saa til Assels. Han var gift med *Johanne Wormstrup*, og med hende havde han 1 Søn og 5 Døtre. Sønnen *Christen Andersen* boede i V. Assels, Døtrene var gift saanær som den yngste og boede forskellige Steder. 1711 blev Degnen beskyldt for Løsagtighed af en Kvinde der i Sognet, men 1739 skriver Præsten om ham: Degnen *Anders Christensen*, en Mand paa 67 Aar, har i mange Aar opført sig tilbørlig, forretter sit Degneembede upaaklageligt, skriver og regner for Bønderbørnene, tilstrækkeligt funderet i sin Kristendom, skikkelig kan undervise Ungdommen til Opbyggelse, haver hos sig en fuldvoksen Søn, som i alt anførte ej er uvittig, og kan Faderen manuducere Sønnen, og Sønnen assistere Faderen.

Anders Christensen døde $14\frac{1}{2}$ 1752, 79 Aar gl. Auktionen efter ham indbragte 21 Rdl. 3 Mk. 4 B.

3. *Mathias Graae*. Degn 1752-72.

Om ham skriver Biskoppen 1759, at ”Degnen *Mathias Graae* holder Skole til Nytte og lever uden Forargelse”. 1765 skriver Biskoppen, at ”han er en sand Kristen og flittig i Skolen og Kirken”.

Degnens Hustru hed *Mette Poulsdatter Veidemann*, som døde $28\frac{1}{5}$ 1761. Der var to Døtre *Maren* og *Helene Kirstine*, den sidste gift med Eftermanden.

Degnen døde $10\frac{1}{10}$ 1772, 67 Aar gl.

4. *Albert Høyer*. Degn 1772-1800.

Der findes en Præsteindberetning fra samme Aar, som Høyer afgik ved Døden, saalydende: ”*Albert Høyer*, 76 Aar, Degn og Skoleholder. Er ikke Seminarist, men Student, ligger nu paa sin Sygeseng og har været en duelig Mand i sine Embeder. Skolebygningen bestaar af tvende Fag og er efter nylig taget Syn ubrugbar til sin Bestemmelse saavel i Henseende til Tømmer som Tag”.

Han var gift med den forrige Degns Datter *Helene Katrine Graae* (i Skifterne staar *Helene Kirstine G.*). De havde ingen Børn. Degnen døde i Juli Maaned 1800. I Skiftet efter ham nævnes en Broder, *Poul Høyer*, der opholdt sig i Skyum Præstegaard, og en umyndig Søster, *Ellen Høyer*, i Kovstrup Mølle i Thy.

Efter Mandens Død boede *Helene Graae* i et Hus i Ø. Assels, og her døde hun 21. Maj 1804. Hendes Begravelse blev holdt paa Gaarden *Peterslund*, hvis Ejer indsendte Regning til Skifteretten paa Begravelsen.

Denne Regning er ret interessant og viser os ikke alene, hvad forskellige Varer kostede 1804, men ogsaa, hvad man dengang brugte ved en Begravelse paa Mors.

Der var købt 7 Fjæl til Ligkisten 2 Rdl., Arbejdsløn og Maling 1 Rdl., 10 Potter Brændevin a 28 Sk. = 2 Rdl. 5 Mk. 8 Sk., 1 Pd. Tobak 1 Mk., 1 Pd. Kaffebønner 4 Mk. 12 Sk., 1 Pd. Sukker 3 Mk., $\frac{1}{2}$ Pd. Smør 1 Rdl. 1 Mk., for Graven at kaste 1 Mk. 8 Sk. Betalt Degnen Hr. *Steenfeldt* i Ø. Assels for at synge over hende baade hjemme og ved Graven og for at skrive paa Kisten 1 Rdl. For 3 Skp. Rug, som blev sigtet til Begravelse a 5 Mk. For 3 Skp. Malt a 5 Mk. For den Spising af Stege, Aal og Kager, som jeg haver foranstaltet, 4 Rdl. For et Læs Skudtørv, som blev forbrugt til at bage, brygge og stege ved, 1 Rdl. I alt 18 Rdl. 4 Mk. 13 Sk.

5. *Hans Fabricius*. Degn 1800-02.

Denne Degn døde allerede 1802, kun 48 Aar gl. Hans Hustru hed *Johanne Petrine Holst*. De havde ingen Børn.

Efter hans Død 1802 blev der ansat en Degn i hvert af Sognene.

Villads Jensen Bundgaard. Degn i V. Assels 1802-22. død $22\frac{1}{9}$ 1822, 72 Aar gl. Hans Hustru hed *Stine*, og hun døde 1847, 72 Aar gl.

Jens Jørgensen Steinfeldt. Degn i Ø. Assels 1802-26. Han døde i Ø. Assels d. $23\frac{1}{3}$ 1827, 73 Aar. Hustruen *Birthe Michelsdatter* død $23\frac{1}{9}$ 1826, 42 Aar.

Om disse to Degnes Skolehold skriver Amtsprøbst *Bendix* ved Visitats i Skolerne den 9. og 10. November 1813: ”Endskønt Sognepræsten vel flittigen - hvilket Antegnelserne i Skolejournalen viser - har besøgt Skolerne, sporedes dog ej saa ganske de forønskede Frugter

deraf. Jeg kan derfor ej andet en særdeles anbefale Skolelærerne til Hr. Consistorialraad Friises nøje og alvorlige Tilsyn samt idelige Vejledning.”

Hvis den myndige Amtsprovst fra Vestervig forstod sig noget paa Skolevæsen, var hans foranførte Bemærkning ikke særlig smigrende hverken for Lærerne eller Præsten.

NYKØBING M.⁷⁾

Saalænge Latinskolen fandtes i Byen, var der ingen særlig Degn. 1555 var Skolemesteren (Rektor) Degn og fik derfor til sig og Hørerer 3 Læster Byg og 1 Lspd. Korn. Af en Eng fik han 1 Lspd. Smør og desuden Halvparten af en Kvægtiende.

1739 blev Latinskolen nedlagt og Hørerer blev Degn.

1. *Jens Ibsen (Clastrup)*. Hører fra 1734-39, Degn til 1747, da han døde.

2. *Frederik Chr. Fibiger*. Degn fra 1747 til hans Død 1749.

3. *Jens Halse*. Degn i Nykøbing 1749-52, senere Kapellan i Vestervig og Sognepræst i Visby-Heltborg.

4. *Peder Lorents Bauer*. Degn 1752-82.
³⁰/₁₀ 1753 gift med *Anne Kirstine Christensdatter* af Nykøbing, som døde ⁶/₂ 1787, 76 Aar gl. Degnen døde ¹⁰/₆ 1782, 64 Aar gl.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1928, side 365-379)

⁷ Efter Byens Historie.